

ELEKTRON LUG‘ATLAR

*Andijon davlat chet tillari instituti
Roman-german va slavyan tillari fakulteti
KL 25-01- guruh talabasi
Maksetova Shoira Sardarovna
Ilmiy maslahatchi: Xomidova Malohatxon*

Annotatsiya

Ushbu maqolada elektron lug‘atlarning yaratilishi, rivojlanishi hamda zamonaviy tilshunoslikdagi o‘rni haqida so‘z yuritiladi. Elektron lug‘atlarning an’anaviy ¹lug‘atlardan farqli jihatlari, ularning afzalliklari va tarjima jarayonidagi ahamiyati ²tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar rivoji natijasida elektron lug‘atlarning til o‘rganish va ilmiy tadqiqotlarda keng qo‘llanilishi haqida ma’lumot beriladi.

Kalit so‘zlar: *elektron lug‘at, raqamli texnologiyalar, leksikografiya, tarjima, tilshunoslik, ma’lumotlar bazasi.*

Abstract

This article discusses the development of electronic dictionaries and their role in modern linguistics. It analyzes the differences between electronic and traditional dictionaries, as well as their advantages and importance in translation processes. In addition, the article highlights the use of electronic dictionaries in language learning and scientific research due to the development of digital technologies.

Keywords: *electronic dictionary, digital technologies, lexicography, translation, linguistics, database.*

Аннотация

В данной статье рассматривается развитие электронных словарей и их роль в современной лингвистике. Анализируются различия между электронными и традиционными словарями, а также их преимущества и значение в процессе перевода. Кроме того, освещается использование электронных словарей в изучении языков и научных исследованиях благодаря развитию цифровых технологий.

Ключевые слова: *электронный словарь, цифровые технологии, лексикография, перевод, лингвистика, база данных.*

Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi tilshunoslik sohasiga ham katta ta’sir ko‘rsatdi. Ayniqsa, leksikografiya yo‘nalishida yangi turdagi lug‘atlar – elektron

¹ Yo‘ldoshev B. *Leksikologiya va leksikografiya asoslari*

² Atkins B., Rundell M. *The Oxford Guide to Practical Lexicography*

lugʻatlar paydo boʻldi. Elektron lugʻatlar kompyuter texnologiyalari asosida yaratilgan boʻlib, ular foydalanuvchilarga soʻzlarning maʼnosi, talaffuzi, tarjimai va qoʻllanilishiga oid keng qamrovli maʼlumotlarni tez va qulay tarzda taqdim etadi.

Anʼanaviy bosma lugʻatlarga nisbatan elektron lugʻatlar foydalanishda ancha qulay va tezkor hisoblanadi. Ular internet tarmogʻi, mobil ilovalar yoki kompyuter dasturlari orqali ishlatiladi. Bugungi kunda elektron lugʻatlar til oʻrganish, tarjima qilish hamda ilmiy tadqiqotlar olib borishda muhim vositalardan biriga aylangan.

Elektron lugʻat tushunchasi

Elektron lugʻat – bu soʻzlar va ularning maʼnolari haqidagi maʼlumotlarni raqamli shaklda saqlovchi va taqdim etuvchi dasturiy yoki internet asosidagi tizimdir. Elektron lugʻatlar maʼlumotlar bazasi asosida ishlaydi va foydalanuvchi kerakli soʻzni qidiruv tizimi orqali tezda topishi mumkin.

Elektron lugʻatlar quyidagi turlarga boʻlinadi:

- Onlayn lugʻatlar – internet orqali ishlaydigan lugʻatlar
- Offline lugʻatlar – kompyuter yoki telefon xotirasida ishlaydigan lugʻatlar³
- Tarjima lugʻatlari – bir tildan boshqa tilga tarjima beruvchi lugʻatlar
- Izohli lugʻatlar – soʻzlarning maʼnolarini tushuntirib beruvchi lugʻatlar

Elektron lugʻatlarning afzalliklari

Elektron lugʻatlar anʼanaviy lugʻatlarga qaraganda bir qator ustunliklarga ega:

1. Tezkor qidiruv tizimi – foydalanuvchi kerakli soʻzni bir necha soniya ichida topishi mumkin.
2. Katta hajmdagi maʼlumot – elektron lugʻatlarda minglab va hatto millionlab soʻzlar mavjud boʻlishi mumkin.
3. Multimedia imkoniyatlari – ayrim lugʻatlarda soʻzlarning talaffuzi audio shaklda beriladi.
4. Doimiy yangilanib borishi – yangi soʻzlar va atamalar tezda qoʻshilishi mumkin.
5. Qulay foydalanish – mobil telefon yoki kompyuter orqali istalgan joyda foydalanish mumkin.

Elektron lugʻatlarning tarjimadagi ahamiyati:

Elektron lugʻatlar tarjima jarayonini sezilarli darajada osonlashtiradi. Tarjimonlar bir nechta lugʻatlarni bir vaqtning oʻzida ishlatish imkoniyatiga ega boʻladi. Bundan tashqari, elektron lugʻatlar kontekstual tarjimalarni ham taklif qilishi mumkin.

Tarjima texnologiyalarining rivojlanishi bilan elektron lugʻatlar korpus lingvistikasi, mashina tarjimai va sunʼiy intellekt tizimlari bilan ham integratsiya qilinmoqda. Bu esa tarjima jarayonining sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, elektron lugʻatlar zamonaviy tilshunoslik va tarjima jarayonida muhim oʻrin egallaydi. Ular foydalanuvchilarga tezkor, qulay va keng qamrovli maʼlumotlarni taqdim etadi. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi bilan elektron lugʻatlar yanada takomillashib, til oʻrganish hamda ilmiy tadqiqotlarda keng qoʻllanilmoqda. Kelajakda sunʼiy intellekt asosidagi lugʻatlar yanada mukammal va funksional boʻlishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. *Rahmatullayev Sh. Hozirgi oʻzbek adabiy tili lugʻatchiligi. – Toshkent.*
2. *Yoʻldoshev B. Leksikologiya va leksikografiya asoslari. – Toshkent.*
3. *Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Cambridge University Press.*
4. *Atkins B., Rundell M. The Oxford Guide to Practical Lexicography. – Oxford University Press.*
5. *Internet manbalari va elektron lugʻat platformalari.*